

RELIGIOUS ASPECTS OF EUTHANASIA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF CHRISTIAN TRADITIONS

Dimitar Mirchev

Medical University of Plovdiv, Bulgaria, dimitar.mirchev@mu-plovdiv.bg

Abstract: This paper considers the position of the Orthodox Church, and in particular the Bulgarian Orthodox Church (BOC), on euthanasia and physician-assisted death, situating it within the broader comparative context of Christian theological reflections on end-of-life ethics. The aim is to present the theological arguments of the Orthodox position and to outline the similarities and differences with the Roman Catholic Church and the principal Protestant denominations. The study employs a hermeneutic and comparative theological approach, analysing primary religious documents (the papal encyclical *Evangelium Vitae* of 1995, the Bases of the Social Concept of the Russian Orthodox Church (Section XII.8), denominational declarations of the Southern Baptist Convention, the United Methodist Church, the Church of England and the United Church of Christ, and the 2019 Joint Declaration of the Abrahamic Monotheistic Religions), biblical and patristic sources (Gen. 1:27; 2:7; Ex. 20:13; Rom. 6:23; Col. 1:24, together with writings of St Gregory of Nyssa and Blessed Augustine), and Bulgarian legislation, in particular Article 97 of the Health Act and Articles 30–31 of the Code of Professional Ethics of Bulgarian Physicians. Secondary literature in bioethics, Christian ethics and palliative medicine complements the documentary analysis. As a result of the study, the author concludes that the Orthodox Church consistently rejects euthanasia as a morally inadmissible act, grounding this position in the doctrine of the image of God in man, the sanctity of life as a divine gift, the redemptive meaning of suffering, and preparation for a "good death" through the Church's sacraments. The convergence with Roman Catholicism is substantial, both traditions sharing the absolute prohibition formulated in *Evangelium Vitae* and the principle of double effect, which distinguishes the prohibited active termination of life from the morally permissible refusal of disproportionate treatment. Protestant views on the question are more diverse: conservative denominations (Southern Baptist Convention, Lutheran Church) categorically reject euthanasia, while liberal communities such as the Episcopal, Methodist and United Church of Christ allow euthanasia in extreme cases as a matter of individual conscience. The 2019 Joint Declaration confirms a substantial unity across Orthodox, Catholic, Jewish and Muslim traditions on this question. The paper concludes that the position of the Orthodox Church cannot be reduced to mere institutional conservatism: it rests on a coherent theological anthropology that perceives suffering as potentially salvific and death as a passage to be prepared for spiritually rather than managed technologically. Pastoral practice, alongside the Church's support for palliative care and hospice development, constitutes the constructive alternative to the legalisation of euthanasia. Recommendations include further interdisciplinary dialogue between Orthodox theologians, medical professionals and bioethicists, particularly concerning palliative-care infrastructure, advance directives and the moral distinction between euthanasia and the legitimate refusal of disproportionate treatment.

Keywords: euthanasia, Orthodox Church, bioethics, sanctity of life, Christian ethics.

РЕЛИГИОЗНИ АСПЕКТИ НА ЕВТАНАЗИЯТА: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ХРИСТИЯНСКИТЕ ТРАДИЦИИ

Димитър Мирчев

Медицински университет – Пловдив, България, dimitar.mirchev@mu-plovdiv.bg

Резюме: Настоящата статия разглежда позицията на Православната църква, и в частност на Българската православна църква (БПЦ), по въпроса за евтаназиата и асистиранията от лекаря смърт, разположена в по-широкия сравнителен контекст на християнските богословски разсъждения по проблема за етиката в края на живота. Целта е да се представят богословските аргументи на православната позиция и да се очертаят сходствата и различията с римокатолическата църква и основните протестантски деноминации. Изследването прилага херменевтичен и сравнително-богословски подход, който анализира първични религиозни документи (папската енциклика *Evangelium Vitae* от 1995 г., Основите на социалната концепция на Руската православна църква (раздел XII.8), деноминационни декларации на Южната баптистка конвенция, Обединената методистка църква, Англиканската църква и Обединената църква на Христос, както и Съвместната декларация на авраамическите монотеистични религии от 2019 г.), библейски и светоотечески източници (Бит. 1:27; 2:7; Изх. 20:13; Рим. 6:23; Кол. 1:24, заедно със съчинения на Св. Григорий Нисийски и бл. Августин) и българското законодателство, в частност чл. 97 от Закона за здравето

и чл. 30–31 от Кодекса за професионална етика на българските лекари. Вторичната литература в областта на биоетиката, християнската етика и палиативната медицина допълва документалния анализ. В резултат на изследването авторът оформя заключение, че Православната църква последователно отхвърля евтаназиата като морално недопустим акт, аргументирайки тази позиция с учението за Божия образ на човека, светостта на живота като Божи дар, изкупителния смисъл на страданието и подготовката за "добра смърт" чрез църковните тайнства. Сходството с римокатолицизма е съществено — двете традиции споделят абсолютната забрана, формулирана в *Evangelium Vitae*, и принципа за двойствения ефект, който разграничава забраненото активно прекратяване на живота от морално допустимия отказ от непропорционално лечение. Протестантските виждания по въпроса са по-разнообразни: консервативните деноминации (Южна баптистка конвенция, Лутеранска църква) категорично отхвърлят евтаназиата, докато либерални общности като Епископалната, Методистката и Обединената църква на Христос допускат евтаназиата в крайни случаи като въпрос на лична съвест. Съвместната декларация от 2019 г. потвърждава съществено единство между православните, католиците, юдеите и мюсюлманите по този въпрос. Статията заключава, че позицията на Православната църква не може да бъде сведена до институционален консерватизъм — тя почива върху кохерентна богословска антропология, която разбира страданието като потенциално спасително, а смъртта — като преход, изискващ духовна подготовка, а не технологично управление. . Пастирската практика, заедно с подкрепата на Църквата за палиативните грижи и развитието на хосписи, представлява конструктивна алтернатива на легализирането на евтаназиата. Препоръките включват по-задълбочен интердисциплинарен диалог между православни богослови, медицински специалисти и биоетици, особено по отношение на инфраструктурата за палиативни грижи, предварителните разпореждания и моралната разлика между евтаназиата и легитимния отказ от непропорционално лечение.

Ключови думи: евтаназия, Православна църква, биоетика, светост на живота, християнска етика.

1. УВОД

Въпросът за евтаназиата се намира в пресечната точка на медицината, правото, философията и религията. В българския контекст, където чл. 97 от Закона за здравето (в сила от 1 януари 2005 г.) категорично забранява прилагането на евтаназия, дискусиата остава предимно теоретична, но придобива нова актуалност на фона на застаряващото население, технологичните възможности на съвременната медицина и нарастващия плурализъм на ценностите (Зиновиева, 2016; Манчева, 2013). В това поле гласът на Православната църква представлява важен морален референт, формиращ значителна част от културната идентичност на страната. Настоящото изследване има за цел да анализира богословските основания на православната християнска позиция относно евтаназиата и да я ситуира в сравнителна перспектива спрямо други християнски деноминации — Римокатолическата църква и основните протестантски вероизповедания. Хипотезата е, че въпреки доктриналните различия между християнските конфесии, по въпроса за евтаназиата се наблюдава съществен консенсус, основан на споделени богословски предпоставки за светостта на човешкия живот, който същевременно допуска нюанси в практическото приложение.

Задачите на изследването са: (а) да се представят ключовите богословски основания на православната позиция; (б) да се сравни тази позиция с позицията на Римокатолическата църква, изразена в енцикликата *Evangelium Vitae*; (в) да се очертае спектърът от позиции в протестантските деноминации; (г) да се обсъди значението на Съвместната декларация на авраамическите монотеистични религии от 2019 г.; (д) да се очертае значението на тази позиция за пастирската практика и обществената дебат в България.

2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Изследването прилага херменевтичен и сравнително-богословски подход. Анализирани са следните типове източници: първични религиозни документи (енцикликата *Evangelium Vitae* на папа Йоан Павел II от 1995 г.; Основите на социалната концепция на Руската православна църква, раздел XII.8; Резолюцията за евтаназиата на Южната баптистка конвенция от 2016 г.; Съвместната декларация на представители на авраамическите монотеистични религии от 28 октомври 2019 г.); библейски и светоотечески източници (текстове от Бит. 1:27; 2:7; Изх. 20:13; Прем. 16:13; Рим. 6:23; Кол. 1:24, както и трактатът на Св. Григорий Нисийски „За устройството на човека“ (*De hominis opificio*) и Книга I на „За Божия град“ (*De civitate Dei*) на бл. Августин); законодателни актове (Закон за здравето, чл. 97; Кодекс за професионална етика на българските лекари, чл. 30–31); вторична литература в областта на биоетиката, християнската етика и палиативната медицина (Beauchamp & Childress, 2013; Мандзаридис, 2013; Radbruch et al., 2016).

Методологическите ограничения са свързани с обема на материала и невъзможността за изчерпателен анализ на всички християнски деноминации в рамките на една статия. Фокусът е поставен върху водещите традиции с най-голямо влияние в българския и европейския контекст.

3. РЕЗУЛТАТИ

Богословски основания на позицията на Православната църква

Позицията на Православната църква относно евтаназиата се корени в основополагащото православно учение, че човешкият живот е дар от Бога и само Той има суверенно право да го дава и отнема. В Книга Битие 2:7 четем: „И създаде Господ Бог човека от земна пръст и вдъхна в лицето му дихание за живот; и стана човекът жива душа“. Този акт на Божествено творение придава на всеки човешки живот неотменима стойност, която не зависи от физическото или умствено състояние на индивида (Шиваров & Киров, 1992).

Православната антропология разбира човека като психосоматично единство на душа и тяло, и двете създадени от Бога и призвани за вечно съществуване след възкресението. Смъртта не е естествено състояние, а последица от грехопадението — „Защото платката, що дава грехът, е смърт, а дарът Божий е живот вечен в Христа Исуса, нашия Господ.“ (Рим. 6:23). От тази богословска перспектива евтаназиата се разглежда не просто като прекратяване на биологично съществуване, а като посегателство върху Божествения замисъл и нарушаване на Божественото владичество над живота и смъртта (Мандзаридис, 2013).

Шестата заповед „Не убивай“ (Изм. 20:13) се тълкува в православната традиция като абсолютна забрана не само на убийството на други хора, но и на самоубийството. Изключително характерно за източноправославната доктрина е специфичното разбиране за страданието. За разлика от секуларната перспектива, която го разглежда изключително като зло за елиминиране, православието разглежда в страданието потенциал за духовно преобразяване и съединение с Христос: „Сега се радвам в страданията си за вас и подпълвам недостига от скърби Христови в моята плът за тялото Христово, което е Църквата“ (Кол. 1:24).

Българската православна църква не е издавала до момента специализиран документ, изцяло посветен на евтаназиата, но позицията ѝ следва общоправославния консенсус, представен най-обстойно в Основите на социалната концепция на Руската православна църква (Руска православна църква, 2000). Разделът XII.8 третира подробно въпроса, като определя, че Църквата „не приема като морално допустими разпространените в съвременното общество опити за легализиране на евтаназиата“.

Пастирската практика на Църквата подчертава особеното значение на тайнствата Изповед и Причастие в последните дни на живота — те предоставят духовна подготовка за срещата с вечността и са централни за православно разбиране за „добра смърт“. Преждевременното прекратяване на живота чрез евтаназия може да лиши човека от това важно време на духовна подготовка. Като конструктивна алтернатива Православната църква подкрепя развитието на палиативните грижи и създаването на хосписи; в България обаче тази инфраструктура остава недостатъчно развита (Манчева, 2013; Мирчев, 2025).

Богословската интерпретация на тази позиция, рецепирана от БПЦ чрез публикуването ѝ в раздел „Биоетика“ на официалния сайт на Българската патриаршия, се съдържа в Становището по проблема на евтаназиата на Светия Синод на Гръцката православна църква от 6 ноември 2002 г. (Българска православна църква, н.д.). Документът дефинира евтаназиата като „ускоряване смъртта на един човек, който страда или предстои да страда от неизлечима и мъчителна болест“ и я отхвърля категорично, като същевременно представя нюансирана позиция по отношение на палиативните грижи: „Любовта ни задължава да облекчаваме болните с всички възможни средства и не ни позволява да подсилваме страданията им, като им отнемеме необходимото болкоуспокояващо“ (т. 15). Документът прави и важно разграничение в т. 50 между активното изключване на жизненоподдържащи системи (морално проблематично) и даването на болкоуспокояващи средства, които могат да ускорят смъртта като страничен ефект (морално допустимо) — разграничение, аналогично на католическия принцип на двойствения ефект.

Позицията на Римокатолическата църква

На 25 март 1995 г. папа Йоан Павел II издава енцикликата *Evangelium Vitae* („Евангелие на живота“), в която се излага учението на Католическата църква за светостта на човешкия живот (John Paul II, 1995). Документът дефинира евтаназиата — повтаряйки формулировката на Конгрегацията за вярата от 1980 г. — като „*actio vel omissio quae suapte natura et consilio mentis mortem affert, ut hoc modo omnis dolor removeatur*“ („действие или бездействие, което по своята природа и по нарочно намерение причинява смърт, за да се премахне по този начин всяко страдание“) (*Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei*, 1980, II; цит. в John Paul II, 1995, §65) и я квалифицира като „*gravem divinae Legis violationem, quatenus est conscia necatio personae humanae, quae moraliter probari non potest*“ — „тежко нарушение на Божия закон, доколкото е съзнателно и морално неприемливо убийство на човешка личност“ (John Paul II, 1995, §65).

Същевременно енцикликата прави важно уточнение: в случаите, когато смъртта е „вече обявена и неминуема и не може да се избегне“ (*nuntiata iam instat mors nec vitari potest*), е допустимо по съвест „да се вземе решение за отказ от лечения, които не могат да донесат нищо повече от несигурно и пълно с болка

удължаване на живота, без обаче да се прекъсват обичайните грижи, дължими на болния в подобни случаи" (John Paul II, 1995, §65).

Това разграничение между активна евтаназия (категорично забранена) и отказ от непропорционално лечение (морално допустим) се основава на принципа за двойствения ефект (*principium duplicis effectus*), застъпен още от папа Пий XII (Mangan, 1949).

Богословските основания на католическата позиция съвпадат в значителна степен с православните: учение за *imago Dei*, светостта на живота, абсолютното Божествено владичество над живота и смъртта, изкупителната стойност на страданието. Това сходство е толкова съществено, че позволява на двете традиции, въпреки доктриналните им различия, да заемат обща публична позиция — както показва Съвместната декларация от 2019 г., обсъдена по-долу.

Спектър от позиции в протестантските деноминации

Протестантството демонстрира значително по-голямо разнообразие, отразяващо децентрализация му характер и по-силния акцент върху индивидуалната съвест.

В консервативния полус Южната баптистка конвенция, най-голямата баптистка деноминация в САЩ, последователно се противопоставя на евтаназията и асистираното самоубийство, като подчертава, че животът е дар от Бога и само Той има право да го отнеме (Southern Baptist Convention, 2016). Лутеранската църква също определя умишленото унищожаване на живот, създаден по Божии образ, като противоречащо на християнската съвест, признавайки същевременно сложността на гранични ситуации, при които болката може да става „неразличима от мъчение“.

В средния спектър Англиканската църква, чрез гласа на бившия архиепископ на Кентърбъри Роуън Уилямс, признава, че съществуват „много силни състрадателни основания“ („*a very strong compassionate case*“) в полза на асистираното умирање, но запазва официалната си противоположна позиция (Williams, 2005). В реч пред Камарата на лордовете на 12 май 2006 г. срещу Закона за асистираното умирање на терминално болни, Уилямс предупреждава, че легализирането на тази практика би „обезценило стойността на живота“ чрез публично признание, че „определени условия на човешкия живот не са достойни да бъдат живяни“ (Williams, 2006). Обединената методистка църква, в *Социалните принципи* на деноминацията, формулира официалната си позиция така: „Нашето убеждение, че животът е свещен дар, заедно с постоянните въпроси и притеснения относно потенциалните злоупотреби, ни водят като църква да се противопоставяме както на евтаназията, така и на самоубийството, докато продължаваме нашето служение на милост към семействата, засегнати от такива действия“ (United Methodist Church, 2024).

В либералния полус са по-разнообразни позиции. Епископалната църква, въпреки често цитираната ѝ либерална репутация, всъщност категорично отхвърля евтаназията в официалната си резолюция от 1991 г.: „Морално погрешно и неприемливо е да се отнема човешки живот, за да се облекчи страданието, причинено от нелечима болест“ (Episcopal Church, 1991, Resolution A093). Същевременно резолюцията признава, че „няма морално задължение да се удължава актът на умирањето с екстраординарни средства и на всяка цена“. Отделни епархии — като Нюарк през 1996 г. — са приели по-либерални резолюции, които в някои случаи допускат асистираното самоубийство, но те остават в противоречие с националната позиция (Episcopal News Service, 1996). Обединената църква на Христос в документа *Faithfully Facing Dying* заема нюансирана позиция, която не утвърждава ускореното умирање като християнска позиция, но признава „правото на избор“ като „легитимно християнско решение“ (United Church of Christ, н.д.).

4. ДИСКУСИЯ

Сравнителният анализ разкрива съществено сближаване между позициите на Православната църква и Римокатолическата църква, при значителна вариация в протестантството. Това сближаване не е случайно — то отразява общата светоотеческа основа на двете традиции и сходните им богословски предпоставки. И двете виждат евтаназията не просто като индивидуален избор, а като посегателство върху Божествения ред, и предлагат сходни алтернативи (палиативни грижи, духовна подготовка за смъртта).

Особено значимо за междурелигиозния диалог е публикуването на 28 октомври 2019 г. от Папската академия за живота на „Документ за позицията на авраамическите монотеистични религии по въпросите, свързани с края на живота“ (Pontifical Academy for Life, 2019). Декларацията, подписана от представители на Ватикана, Вселенската патриаршия в Константинопол, Московската патриаршия, мюсюлмански и еврейски учени, потвърждава, че „евтаназията и самоубийството с лекарска помощ са по своята същност и последици морално и религиозно погрешни и трябва да бъдат забранени без изключения“ (Pontifical Academy for Life, 2019, р. 4). Същевременно се призовава за „утвърдените и професионални палиативни грижи навсякъде и за всички“. Декларацията също така изрично защитава отказа по съвест на медицинските специалисти: „Никой здравен работник не трябва да бъде принуждаван или подлаган на натиск пряко или косвено да съдейства за

умишлената и преднамерена смърт на пациент чрез асистирано самоубийство или каквато и да е форма на евтаназия, особено когато това противоречи на религиозните убеждения на работника" (Pontifical Academy for Life, 2019, p. 4).

Този документ има стратегическо значение по няколко причини. Първо, той демонстрира, че консенсусът срещу евтаназията не е специфичен за една деноминация, а отразява споделена авраамическа етика. Второ, той представя позитивна програма — палиативните грижи като споделена морална алтернатива (Cherny & Radbruch, 2009; Radbruch et al., 2016). Трето, той защитава отказа по съвест на медицинските специалисти, които не желаят да участват в евтаназия.

Особено значимо за съвременния биоетичен дебат е, че православната традиция не отхвърля адекватното обезболяване, включително терминалното седиране. Гръцкото становище от 2002 г. изрично благославя „усилията на лекарите, които чрез прилаганата от тях терапия успокояват страданията на пациентите до последния им миг" (т. 15). Така православната позиция отговаря на стандартните възражения, че отхвърлянето на евтаназията означава осъждане на пациентите на ненужно страдание — напротив, тя настоява за пълноценна палиативна грижа.

Сравнението с други авраамически традиции потвърждава тази картина. Юдаизмът категорично отхвърля евтаназията, защото „Господ даде, Господ и взе“ (Йов 1:21), а Талмудът сравнява умирацията с трептяща свещ, която не бива да се угасва (Dorff, 1998). Ислямът също отхвърля евтаназията, основавайки се на разбирането, че търпението при страдание е добродетел и че само Аллах е господар на живота и смъртта (Madadin et al., 2020).

Емпиричните данни от държави, в които евтаназията е легализирана, повдигат и допълнителни тревожни въпроси. Изследвания на нидерландския опит показват значителни географски вариации в практиката (Goenewoud et al., 2021), а италианският опит разкрива конституционни напрежения при опитите за легализация (Marrone et al., 2022). Това подкрепя християнската позиция, че легализирането на евтаназията носи реални рискове за уязвими групи и може да измести фокуса от подобряването на палиативната грижа.

За българския контекст изводите са съществени (Мирчев, 2025). Категоричната законодателна забрана отразява консервативните нагласи на обществото и силното влияние на БПЦ, но позицията ѝ изисква по-ясна публична декларация. Със сигурност съставянето на специализиран документ, посветен на биоетичните въпроси, би било важна крачка в подкрепа на обществото. Освен това развитието на палиативните грижи в страната — национален приоритет, който към момента остава недостатъчно реализиран — е практическото измерение на църковната позиция, което не може да бъде заместено само с реторично отхвърляне на евтаназията (Узунова, 2022). Особено илюстративен в това отношение е примерът на Румънската православна църква, която е изградила мрежа от над 45 медицински и фармацевтични институции, включително специализирани палиативни центрове като „Свети Нектарий" в Букурещ (открит през 2012 г.) и първия в страната педиатричен палиативен център „Св. Христофор" край Клуж (открит през 2025 г.), а 2024 г. е обявена за „Година на пастирската грижа за болните" (Basilica.ro, 2025; European Times, 2026). Този модел показва конкретно как православната богословска позиция срещу евтаназията може да намери практически израз в институционализирана грижа за умиращите.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Позицията на Православната църква по въпроса за евтаназията е дълбоко вкоренена в православната богословска антропология и се отличава с категоричност, но и с пастирска чувствителност. Сравнителният анализ показва съществена конвергенция на Православната с Римокатолическата църква и с консервативните протестантски деноминации, при по-нюансирани позиции в либералните протестантски общности. Съвместната декларация от 2019 г. демонстрира, че консенсусът срещу евтаназията не е изолирано явление, а елемент от споделена етика на края на живота, която обединява различните християнски традиции и намира резонанс в по-широкия авраамически контекст.

Тази позиция не е просто негативна забрана — тя е свързана с позитивна богословска визия за човешката личност, страданието и смъртта, която намира практическо изражение в подкрепата за палиативните грижи, пастирското придружаване на умиращите и тайнствената подготовка за вечността. В българския контекст развитието на тази визия изисква както по-задълбочено богословско осмисляне, така и реални инвестиции в инфраструктурата за грижа в края на живота. В плуралистично общество гласът на Църквата не може да бъде наложен законодателно върху всички граждани, но представлява важна морална перспектива, която обогатява обществения дебат и предлага алтернатива на чисто утилитарния подход към края на живота.

ЛИТЕРАТУРА

Beauchamp, T. L., & Childress, J. F. (2013). *Principles of biomedical ethics* (7th ed.). Oxford University Press.

- Basilica.ro. (2025, October 17). *Romanian Orthodox Church opens country's first free pediatric palliative care center near Cluj*. <https://basilica.ro/en/romanian-orthodox-church-pediatric-palliative-care-center-cluj/>
- Cherny, N. I., & Radbruch, L. (2009). European Association for Palliative Care (EAPC) recommended framework for the use of sedation in palliative care. *Palliative Medicine*, 23(7), 581–593.
- Dorff, E. N. (1998). *Matters of life and death: A Jewish approach to modern medical ethics*. Jewish Publication Society.
- Episcopal Church. (1991). *Resolution 1991-A093: Establish principles with regard to the prolongation of life*. The 70th General Convention of the Episcopal Church. https://digitalarchives.episcopalarchives.org/cgi-bin/acts/acts_resolution.pl?resolution=1991-A093
- Episcopal News Service. (1996). *Newark diocese approves resolution on assisted suicide* (Press Release No. 96-1378). https://digitalarchives.episcopalarchives.org/cgi-bin/ENS/ENSpress_release.pl?pr_number=96-1378
- European Times. (2026, February 11). *Romanian Patriarchate builds new church palliative care center*. <https://europeantimes.news/2026/02/romanian-patriarchate-builds-new-church-palliative-care-center/>
- Groenewoud, A. S., Atsma, F., Arvin, M., Westert, G. P., & Boer, T. A. (2021). Euthanasia in the Netherlands: A claims data cross-sectional study of geographical variation. *BMJ Supportive & Palliative Care*. <https://doi.org/10.1136/bmjspcare-2020-002573>
- Hempton, C., & Mills, C. (2021). Constitution of "the already dying": The emergence of voluntary assisted dying in Victoria. *Journal of Bioethical Inquiry*, 18(2), 265–276.
- Ioannes Paulus II. (1995). *Evangelium Vitae: Litterae encyclicae de vitae humanae inviolabili bono ad episcopos, presbyteros et diaconos, religiosos viros et mulieres, christifideles laicos atque ad universos bonae voluntatis homines*. *Acta Apostolicae Sedis*, 87, 401–522.
- Madadin, M., Al Sahwan, H. S., Altarouti, K. K., Altarouti, S. A., Al Eswaikt, Z. S., & Menezes, R. G. (2020). The Islamic perspective on physician-assisted suicide and euthanasia. *Medicine, Science and the Law*, 60(4), 278–286.
- Mangan, J. (1949). An historical analysis of the principle of double effect. *Theological Studies*, 10(1), 41–61.
- Marrone, M., Berardi, P., Solarino, B., Ferorelli, D., Corradi, S., Silvestre, M., De Luca, B. P., Stellacci, A., & Dell'Erba, A. (2022). Italian legal euthanasia: Unconstitutionality of the referendum and analysis of the "Italian" problem. *Frontiers in Sociology*, 7, 898783.
- Pontifical Academy for Life. (2019). *Position paper of the Abrahamic monotheistic religions on matters concerning the end of life*. Vatican City: Pontifical Academy for Life. https://www.academyforlife.va/content/dam/pav/documenti%20pdf/2019/Religioni_Cure%20Palliative_28%20Ottobre/Testi%20Dichiarazione/PositionPaper_ENG_OK.pdf.
- Radbruch, L., Leget, C., Bahr, P., Müller-Busch, C., Ellershaw, J., de Conno, F., & Vanden Berghe, P. (2016). Euthanasia and physician-assisted suicide: A white paper from the European Association for Palliative Care. *Palliative Medicine*, 30(2), 104–116.
- Southern Baptist Convention. (2016). Resolution on euthanasia and assisted suicide. <https://www.sbc.net/resource-library/resolutions/on-euthanasia-and-assisted-suicide/>
- United Methodist Church. (2024). *Social Principles 2025–2028: The social community*. The United Methodist Publishing House. <https://www.umc.org/en/content/social-principles-the-social-community>
- United Church of Christ. (n.d.). *Faithfully facing dying: A lenten study guide on critical issues and decisions for the members of the United Church of Christ*. <https://www.ucc.org/>
- Williams, R. (2005, January 20). *Does a right to assisted death entail a responsibility on others to kill?* The Times. <http://rowanwilliams.archbishopofcanterbury.org/articles.php/648/>
- Williams, R. (2006, May 12). *Speech in the House of Lords debate on the Assisted Dying for the Terminally Ill Bill*. Hansard, HL Deb vol 681 cc1184–1198.
- Български лекарски съюз. (2000). Кодекс за професионална етика на българските лекари. БЛС.
- Българска православна църква – Българска патриаршия. (н.д.). *Становище по проблема на евтаназията на Гръцката църква* (Св. Синод на Гръцката православна църква, 6 ноември 2002 г.). <https://bg-patriarshia.bg/orthodox-thought/stanovishte-po-problema-na-evtanazyata-na-gratskata-tsarkva>
- Закон за здравето. (2004). Държавен вестник, бр. 70 от 10 август 2004 г.
- Зиновиева, Д. (2016). *Медицинско право*. Сиела.
- Мандзаридис, Г. (2013). *Християнска етика* (Т. II). Омофор.
- Манчева, П. (2013). *Евтаназията. Другият изход*. Медицински университет – Варна.
- Мирчев, Д. (2025). *Евтаназията: Етико-философски, юридически и социо-културни аспекти*. Макрос.

- Руска православна църква. (2000). Основи на социалната концепция на Руската православна църква (раздел XII.8). Издание на Московската патриаршия. <https://azbyka.ru/otechnik/dokumenty/osnovy-sotsialnoj-kontseptsii-russkoj-pravoslavnoj-tserkvi/>
- Узунова, Д. (2022). Смъртта като феномен на живота. В Сборник доклади от международна научна конференция „30 години специалност Философия във ВТУ“ (с. 79). УИ „Св. св. Кирил и Методий“.
- Шиваров, Н., & Киров, Д. (1992). Беседи по религия. УИ „Св. Климент Охридски“.